

Interjú dr. Móriczné Kolláth Márta zenepedagógussal, a Magyar Művészeti Akadémia Zeneművészeti Tagozatának díjazottjával

Móriczné Kolláth Márta

egy Tatiosz-idézettel kezdte köszönő szavait az MMA Zeneművészeti Tagozatának díjátadója: *„Szívünkbe láthatatlan papíron, olvashatatlan tintával kerülnek be az örökkön emlékezetes pillanatok”.*

Miután értesült arról, hogy megkapja a díjat, örömteli szavaihoz rögtön hozzátette: bánkodik azok miatt, akik bár méltóak lennének rá, nem részesülnek ilyen elismerésben. Az örömnél és a mások iránti odafigyelésnek ez az együttes jelenléte épp olyan jellemző dr. Móriczné Kolláth Márta tanárnőre, mint az élményszerű szolfézs- és zongoraórák, a tanítványok és a kollégák iránti szeretet és segítőkészség, valamint az az életvidám bölcsesség, amit mindig is érzékelhetnek a környezetében lévők.

Dr. Móriczné Kolláth Márta – korábban dr. Riesz Béláné – 1957 és 2011 között generációkat tanított a zene ismeretére és szeretetére a szegedi Liszt Ferenc Zeneiskolában, majd annak jogutód intézményében, a Király-König Péter Zenei AMI-ban. Volt szakvezető tanár és megyei szakfelügyelő, nevelte a jövő zenészeit és foglalkozott hátrányos helyzetű gyerekekkel is. Munkásságát számos díjjal ismerték el az évek során, legutóbb 2022 októberében, nem sokkal 85. születésnapja után, amikor a Magyar Művészeti Akadémia Zeneművészeti Tagozata kiemelkedő zenepedagógiai tevékenységéért elismerő oklevélben részesítette. Laudációjára adott válaszát egy Tatiosz-idézettel kezdte a Tanárnő: *„Szívünkbe láthatatlan papíron, olvashatatlan tintával kerülnek be az örökkön emlékezetes pillanatok”.*

Dr. Móriczné Kolláth Mártával, egykori tanárommal e jeles alkalomból pályájának emlékezetes pillanatairól beszélgettem.

Gyönyörű idézetet választottál erre az alkalomra. A Te életedben vajon melyek voltak a legemlékezetesebb pillanatok?

Az ember életében vannak jelentős napok, órák, de különösen pillanatok. Az én életemben a pillanatoknak mindig jelentős szerepük volt, és közülük sokra még most is jól emlékszem. Az első, amit fel tudok idézni: ötéves lehettem, amikor karácsony estéjén nagypapával sétálni mentünk a nővéremmel együtt, mert úgy tudtuk, hogy a Jézuska ez idő alatt hozza otthon a karácsonyfát. Emlékszem, nagy hó volt, amit nagypapa az udvaron egy kupacba hordott, de még így is csúszott az út, amikor az utca felé mentünk. Akkor fölnéztem az égre és úgy láttam, mintha egy angyalka röpülne felénk és hozná a karácsonyfát. Mondtam is nagyapának és a nővéremnek, hogy ott hozza az angyalka a fát, lehet, hogy hozzánk viszi, de ők nem látták, amit én. A mai napig is előttem van ez a kép, a pillanat, ahogyan fölnézek az égre és meglátom, még most, nyolcvanöt éves koromban is bennem él, pedig valószínű, hogy a képzeletem volt erős. Ez tehát az első jelentős pillanat.

Meghatározó volt az is, amikor Szentesen iskolába mentem, és első osztályban egy nagyon szép és aranyos, fiatal tanító nénink volt, Cseuz Piroska. Mikor az első napon megláttam őt, rögtön az jutott eszembe, hogy én is ilyen szeretnék lenni. Aztán egy nap az órát tanultuk és a tanítónő megpróbálta érzékeltetni velünk az időt. Kovács Márta osztálytársammal ültünk egymás mellett, és Cseuz Piroska mindkettőnket nagyon szeretett. A feladat az volt, hogy próbáljuk kitalálni, mennyi lehet egy perc, s ha úgy érezzük, hogy eltelt, álljunk föl. Mártával mi éppen jókor és egyszerre álltunk föl, mire a tanító néni nagyon megdicsért bennünket. A tekintete, amellyel ránk nézett, és a dicséret olyan emlék, amit a mai napig őrzök.

Szintén az iskolához kapcsolódó pillanat: negyedik osztályosok voltunk, amikor egy tanító bácsi színjátszó csoportot szervezett, és engem is beválasztott a szereplőgárdába. Két kis darabot adtunk elő, az első egy karácsonyi darab volt. Nagyon szerettem volna angyalt játszani, bár abban az időben még nemigen varrattak ilyen alkalomra ruhát, inkább az anyukák szép hálóingébe vagy ruhájába öltöztek be a kislányok, a szárnyakat pedig készítették nekik. Reménykedve néztem a tanító bácsira, hogy talán engem is az angyalok közé választ, mire ő megszólalt: „Mártika, te krampusz leszel, mert olyan kis fekete

vagy!” Tényleg kreol bőröm volt és sötét hajam, s ez a mondat nagyon rosszul esett nekem, hiszen annyira szerettem volna angyal lenni. De nem haragudtam, otthon még nézegettem is magam a tükörben, hogy tényleg, én nem vagyok angyalnak való, arra a szerepre a szőke és kék szemű kislányokat választja ki a tanító bácsi. Viszont ezen az estén ment egy másik darab is, *A gyufaárus kislány*, amelyben főszerepet kaptam. Kilenc gépelt oldal volt a szerepem. Árva lányt játszottam, a nyakamba egy doboztető volt akasztva és azon sorakoztak a gyufás skatulyák. A szerep szerint azokat árultam, így szereztem pénzt a családnak. Amint beléptem a színpadra, döbrent csend lett, s mikor megszólaltam és lenéztem a nézőtérre, úgy éreztem, minden tekintet rám szegeződik. Ez máig megmaradt bennem. Most is látom, hogy kik ülnek és figyelnek az első sorokban. Csodálatos pillanat volt! Később, amikor a tanári pályát választottam, rájöttem, hogy egy tanárnak nemcsak pedagógusnak kell lennie, hanem bizonyos fokig színésznek és pszichológusnak is, sokféle képességgel kell rendelkeznie, különösen annak, aki osztályokat tanít, hiszen nem tarthatja egysíkúan az órákat.

Egy későbbi emlékezetes pillanat már a magánéletemhez kapcsolódik. Főiskolások voltunk, és bizonyos nem zenei tárgyakat, mint a lélektan vagy a filozófia, a tanárképző főiskolai tanároktól hallgattuk. Volt ott egy Riesz Béla nevű tanársegéd, aki minket is tanított. Az egyik óra után megkérdezte, hogy elkísérhet-e. Éppen a zenekonzervatóriumba mentem, s ő jött velem. Közben majdnem leléptem a járdáról, amikor közeledett a villamos, de ő megszólalt: „Szép lenne együtt meghalunk, de majd nyolcvan év múlva.” Ez a mondat eldöntötte a magánéletem jövőjét, mert úgy éreztem, ha engem ez a tanársegéd úr megkérne, hogy legyek a felesége, biztosan hozzámennék, mert olyan férjet tudok elképzelni magamnak, akinek egy pillanat alatt ilyen gyönyörű gondolat jut eszébe. Igaz, hogy a halállal kapcsolatos, de azt együtt és a távoli jövőben képzelem el. A sors valóban úgy hozta, hogy korai haláláig dr. Riesz Béla lett a férjem, még tanárképzős koromban megesküdünk.

Ezek voltak életem sorsdöntő eseményei, de még számos emlékezetes pillanat adódott, mint például legutóbb, mikor a Magyar Művészeti Akadémia Zeneművészeti Tagozatának kitüntetését kaptam, amire egyáltalán nem számítottam. Emlékezetes a perc, amikor a telefonban meghallottam Ruff Béla tagozati titkár úr hangját, és az ünnepség a Makovecz Szalonban: Nógrádi Péter

zeneszerző olvasta fel a laudációt¹, majd átvehettem a kitüntetést Vashegyi György elnök úrtól Tóth Péter tagozatvezető, az SZTE BBMK dékánhelyettesének jelenlétében. Nagy élmény volt látni magát az épületet is, csodálatosan kialakított lépcsőit, üveglakait Makovecz Imre stílusának jellegzetes elemeivel.

Dr. Mórinczné Kolláth Márta és Nógrádi Péter az MMA rendes tagja a díjátadó ünnepséget követő találkozón (2022. X. 12.)

¹ [Díjakat adott át a Magyar Művészeti Akadémia Zeneművészeti Tagozata \(MMA Akadémia Szalon, 2022. X. 12.\) A díjazottak és laudálóik: Lőte Enikő \(Dobozy Borbála\); Dombóvári János \(Szecsődi Ferenc\); Mórinczné Kolláth Márta \(Nógrádi Péter\); Masopust Péter \(Tóth Péter\); Meszlényi László \(Huszár László\) és Tódy Ilona Éva \(Zádori Mária\) \(Az összeállítást szerkesztette: Ruff Béla\) \(pdf\)](#)

Nógrádi Péter dr. Mórinczné Kolláth Mária zenepedagógust köszöntő szavai a fenti link 4. és 5. oldalán olvasható.

Amikor valaki egy jelentős díjat vesz át, mindig felvetődik a kérdés: vajon hogyan kezdődött a pályája? Milyen út vezetett az elismerésig?

Szerencsés vagyok, hogy olyan családba születtem, ahol szeretetben és harmóniában éltünk. A háború idején természetesen nekünk is nehéz volt, mint mindenkinek, de a szüleim mindent megtettek értünk. A zene szeretete mindig jelen volt a családban, és részévé vált az ünnepeknek is. Apukám diákkorában hegedülni, az egyik nagymamám zongorázni tanult, a másik pedig énekelni szeretett, olykor még főzés közben is népdalokat dúdolt. Gyakran hallgattunk lemezeket is. Zenész nem volt a családban, de pedagógusok igen: polgári iskolai tanár és gimnáziumi tanár. Harmadik osztályos koromban kezdtem a zenetanulást Gyarmati Sándorné Mária néninél, akinek nagyon sokat köszönhetek. Különösen emlékszem arra, amikor Johann Sebastian Bach kis G-dúr menüettjét játszottam, amelyben a felfelé emelkedő hármashangzatbontás, „g-h-d-g”, majd leugrás egy szeptimet a-ra és onnan fel egy nagy szextet fiszre, oldás g-re, aztán le egy oktávot, majd ennek a két ütemnek az ismétlése számomra egy gyönyörű kérést, sőt könyörgést fejezett ki. Még történetet is képzeltem hozzá, s ekkor ébredtem rá igazán a zene kifejező erejére. Csodálatosan szépnek tartottam ennek a kis menüettnek az első két ütemét és azt, ahogyan a zeneszerző felépítette a darabot. Akkoriban már a zongorázás került az első helyre az életemben. Nagy örömet jelentett számomra a zene, mert általa kifejezhettem az érzéseimet. Magam is találtam ki dallamokat, kis zongoradarabokat, később zeneszerzés előkészítésre is jártam. Mint amikor serdülő korban verseket ír valaki, mert szüksége van arra, hogy kifejezze az érzelmeit, de mégsem lesz belőle költő. Én ugyanígy voltam a zeneszerzéssel.

Amikor egy évig Pesten laktunk, a Zeneakadémia gyakorló iskolájának vezetője, Gál Margit tanárnő tanított, majd Szentesre visszaköltözve alkalmanként jártam föl hozzá órákra. Hallatlan tiszteletet éreztem iránta, és minden instrukcióját próbáltam követni és megvalósítani. Gál Margit nagyon fontosnak tartotta a technika megalapozását, ezért sokat skáláztatott, és minden óra elején el kellett mondanunk az összes hangnem előjegyzését, a tonika-domináns-szubdomináns hármashangzat hangjait és azt, hogy a skálákban hová kerül a negyedik ujj. Amikor a Zeneakadémián a gyakorló iskolásokkal vizsgáztam, meglepett, hogy függöny mögött ült a tanári kar, mert korábban nem tapasztaltam ilyet. Még arra is emlékszem, hogy a függöny sötétbarna plüss anyagból készült. Kadosa Pál zeneszerző professzor úr is ott volt a vizsgabizottság tagjai között, amikor a *Toccatina* című darabját játszottam. A vizsga után odajött hozzám és gratulált, hogy olyan nagy tempóban játszottam a művét. Élmény volt számomra ez a

találkozás. Mindezt annak köszönhettem, hogy Gál Margit tanárnő megalapozta a technikai tudásunkat. Azóta persze a tíz-tizenegy éves gyerekek sokkal nagyobb darabokat játszanak, mint mi akkor. Emlékszem, a vizsgán is kellett skálázni, ez is része volt az anyagnak, mint az etűdök és a darabok. A sok költözés után is megmaradt egy vizsgalapom és két bizonyítvány, amit két, egymás utáni félévben kaptam.

Később a szegedi zenekonzervatóriumban folytattad a tanulmányaidat...

Hatodik osztályos általános iskolás koromban Kollár Pál tanár úr tanított, majd, amikor ő sajnos meghalt, Zempléni Kornél művésztanár jött le Budapestről Szegedre és ő vette át a növendékeit, így kerültem hozzá. Róla is sok pillanatot, sőt órát is őrzök az emlékeimben. Maradandó élmény mindjárt az is, amikor először találkozott a tekintetünk, mert mosolygós, kedves ember volt, és nekünk, tizenkét-tizenhárom éves kislányoknak ez sokat jelentett. Mindig az volt az érzésem, hogy szeretettel tanít bennünket. Sok technikai gyakorlatot tanultunk vele a Czerny-Bertini gyűjteményből. Egy alkalommal egy F-dúr etűdöt játszottam, azt, amelyikben a bal kéz egy orgonaponttal, a jobb pedig tercekkel és szextekkel indít. Ahogyan ő ezt bemutatta, és ahogyan az orgonapont zengett nála, olyan csodálatosnak hatott, hogy én is próbáltam hasonlóan megszólaltatni. Mikor aztán elment Szegedről, voltak, akik követték Pestre a Zeneakadémiára, így Antal Imre, Ábrahám Éva és Stein Rudolf is.

Tanulmányaim során azonban nemcsak a zenetanárok egyénisége és tanítása volt számomra meghatározó. Akkoriban még létezett középfokú tanítóképző, s az első gimnáziumi osztályt ott végeztem, másodikban mentem zenegimnáziumba. Csodálatos tanáraink voltak a tanítóképzőben, és egészen másképp tanítottak bennünket, mint a gimnáziumi tanárok. Ők valószínűleg már akkor is pedagógusnak neveltek bennünket. Huszka László, az osztályfőnököm már reggel hétkor bent volt az osztályteremben, és bármilyen problémánk adódott, a rendelkezésünkre állt. Vele mindent megbeszélhattunk. Még az albérletbe is eljött megnézni, hogy hol és kiknél lakom, nyáron pedig meglátogatott bennünket Szentesen, hogy megismerje a szüleimet.

A főiskolán aztán Bán Sándor volt a zongoratanárom, aki nem látó tanár volt, éppen ezért olyan kifejlett hallással és érzékenységgel rendelkezett, amilyennel korábban nem találkoztam. Restelkedve gondolok vissza egy esetre: Chopin egyik noktürnjét tanultam, és a tanár úr a darabról beszélt, miközben én, bár figyeltem rá, kinéztem az ablakon. Egyszer csak megszólalt: „Leánykám, ne nézzon ki az ablakon!” Megdöbbsentem és meg is rémültem, hogy ő érzékeli ezt,

ugyanakkor szégyelltem magam, hogy azt gondolja, nem figyelek. Aztán rájöttem: annak ellenére, hogy nem szólaltam meg, talán a levegővételből vagy valami másból érzékelhette, hogy nem felé fordulok.

A főiskolán Holló Sándor tanár úr tanított szolfézásra, és a felesége volt a gyakorlatvezetőm. Akkoriban még hároméves volt a tanárképző, s én az első és második évet egyszerre végeztem. Máig sem tudom, hogy a tanárok közül ki volt az, aki lehetővé tette, hogy minisztériumi engedéllyel két évet végezzek egyszerre. Ez azért volt lehetséges, mert gimnazista koromban második osztálytól kezdve a zongora főtárgy mellett zeneszerzés előkészítő főtanszakon is tanultam Szatmári Géza tanár úrnál, s ehhez olyan tantárgyak is tartoztak, amiket egyébként a tanárképzőben tanítanak – ellenponttan, partitúraolvasás –, s ezeket beszámították a tanulmányaimba. A harmadik évben már teljes óraszámban tanítottam zongorát a szentesi zeneiskolában. Nem volt könnyű időszak, mert a kötelező huszonkét órát csak úgy tudtam megtartani, hogy szerdai napon felmentést kaptam a tanárképzős óráim látogatása alól – az anyagot persze pótolnom kellett –, és vasárnap is tanítottam reggel nyolctól este hétig. Miattam volt nyitva a zeneiskola. A főiskola után rögtön a szegedi Liszt Ferenc Zeneiskolába, a mai Király-König Péter Zenei AMI jogelőd intézményébe kerültem, onnan mentem nyugdíjba, és a nyugdíjazásom után is több évig fél állásban vagy helyettesként ott tanítottam.

Nagyon sokszínű, változatos az ismeretanyag, amiből diákként meríthettél, nem csoda, hogy a tanításodban is ez tükröződött.

Minden tanáromtól mást kaptam, mindegyiküknél más volt emlékezetes. A tanárjelölteknek is mondtam annak idején, hogy minden tanár hagy valamilyen nyomot a tanítványa emlékezetében, ha pedig nem, az valószínűleg azt jelenti, hogy közömbös volt a számára. Aki nem őrzi egy mozdulatát, gesztusát vagy bármilyen megnyilvánulását a tanárának, az biztosan nem volt rá hatással. Tapasztalataimból később sok mindent beépítettem a tanításba, abból is, amit a gimnáziumi tanároknál jónak tartottam. Középiskolás koromtól nagyon tudatosan készültem arra, hogy zenetanár legyek. Aktív éveim során a szolfézs töltötte ki az óraszámom nagy részét, és amikor túlóráztunk, még több órából ebből a tárgyból. Nagyon szerettem, mert, ha az ember jól csinálta, a 45-50 perces órákon sok mindent lehetett tanítani, és több idő volt arra, hogy a gyerekek életszemléletét és általános műveltségét is fejlesszük, mint egy hangszeres órán, ahol ez szintén lehetséges, de csak fél órában.

A pályára készülő, „B” tagozatos növendékek oktatása pályád egyik legfontosabb fejezete volt.

Az „A” és „B” tagozatosok tanítása közötti különbségnek a tanár szempontjából meghatározónak kell lennie. Véleményem szerint az „A” tagozatosoknál az a legfontosabb, hogy öröme legyen a tanulásban, s ha kevesebbet tudnak is, de megmaradjanak a zene számára, illetve a zene megmaradjon az ő számukra. A „B” tagozatosoknál már valóban a pályára való felkészítés történik, az óra olyan, mint egy versenysportolónál az edzés. Ezeket az órákat szinte edzőként tartja a tanár, és ez meghatározza a tanításhoz való viszonyát. A zenei alapokat, amire később építhet, a „B” tagozatos növendék jó esetben a zeneiskolában megtanulja. A hangnemek, hangközök, hangzatok és hangzatfordítások, a zenei formák, stílusok ismeretét a zeneiskolában kell elsajátítani, legalábbis ez a cél. Gál Margit tanárnő mindig azt mondta: jól skálázni azért fontos, mert aki hét kereszt-hét b-ig tudja a skálákat, valamint a kromatikus skálát, a hangzatokat és hangzاتفelbontásokat, annak a daraboknál már nem kell technikai problémákkal küszködnie, így főleg a zenei megoldásokra figyelhet. A szolfézsnál is hasonló a helyzet: ha valaki a zeneiskolában megtanulja a tonika-domináns-szubdomináns funkciókat, felismeri azokat, ha ránéz egy műre, magában szolmizálja, tud dót váltani, felismeri a hangnemváltásokat és a modulációkat, akkor arra a tudásra már lehet építeni. Ha valaki ezt zeneiskolás korában nem sajátítja el, akkor a középiskolában már nagyon nehéz. A „B” tagozatnál véleményem szerint nagyon fontos a hallás kiművelése és az, hogy a növendék zeneértővé váljon. A zeneértést úgy értelmezem – remélem, helyesen –, hogy hallja, hová tart és hová érkezik a zene, s hogy mindezt milyen eszközökkel éri el a zeneszerző. Persze egy jó szerző valószínűleg nem gondolkozik ezen, hanem ösztönösen teremti meg a darabot, de annak, aki zenei pályára készül, ezt zeneiskolás korában meg kell tanulnia. Később pedig magasabb szinten gyakorolja mindezt.

Sok szép pillanatot őrzök a szolfézssórákról. Amikor például hangközöket diktáltam, soha nem írtam le magamnak, milyen sorrendben következnek. Volt egy nagyon okos növendék, aki elárulta: mindig azon gondolkodik, hogyan tudom megjegyezni a hangközök sorrendjét. Ennek nagyon örültem, hiszen, ha az ember látja, hogy egy gyerek tovább gondolkodik annál, amit éppen muszáj, az nagy öröm a számára.

Aktív éveimben nagyon sok látogató jött külföldről a zeneiskolába, és így volt ez a kilencvenes években is. Előfordult, hogy amikor megérkeztem az iskolába délután fél kettőkor, az igazgatónő vagy később a második igazgatóm, Stanics

Béla szólt, hogy kettőkor amerikai vendégek jönnek hozzám órára, a város vendégei. Olyasmit kellene tanítanom, amit ők is értenek. Mondtam, hogy második osztályosokkal lesz órám, s majd úgy állítom össze az anyagot, hogy a Kodály-koncepcióból is lássanak valamit. Ekkor történt, hogy miközben érkeztek a gyerekek, két kislány, két unokatestvér látta, hogy a szokottnál gyorsabban veszem elő az órához szükséges eszközöket. Odajöttek és azt mondták: „Látjuk, hogy Márta néni valamiért nagyon siet. Segíthetünk valamit?” Nagyon megmaradt bennem, hogy két kislány, akik az iskolában még csak harmadik osztályosok voltak, észrevették, hogy más vagyok, mint szoktam lenni, és máris följánlották a segítségüket. Valószínűleg a családban megszokták, hogy akinek több munkája adódik, annak segítenek. Ezek is emlékezetes pillanatok.

Dr. Mórinczné Kolláth Márta otthonában

Nagyon örülök, hogy mindig jó kollégákkal és igazgatókkal dolgozhattam, és a szeretetteljes légkör hatása a tanításunkon is meglátszott. Mindenki drukolt a másiknak, semmiféle rivalizálás nem volt közünk sem a zongora, sem a szolfézs tanszakon. Tiszteltük és szerettük egymást. Azt hiszem, hogy ma is csak akkor jöhet létre jól szervezett munka és együttműködés, ha a kollégák emberileg is megértik és segítik egymást. Nálunk ez mindig így volt.

Közben szakfelügyelőként jártam Békés megyét, és a tanárjelöltekkel való foglalkozás, felkészítésük a szolfézstanári pályára szintén kedvenc tevékenységeim közé tartozott. Amikor ők tanítottak, mindenkinek figyelembe vettem az egyéniségét az anyag kiválasztásánál, és arra is gondot fordítottam, hogy az életszemléletüket alakítsam olyasmivel, amire a tanterv ugyan nem tér ki, az életben mégis fontos. Ilyen az egymásra figyelés és a segítőkészség, a rugalmasság és a kreativitás, vagy a magatartási problémák kezelése. Tudniuk kell például, hogy a renitens gyerekekre nem szabad haragudni, inkább meg kell találni a viselkedése okát, és a szerint cselekedni. Előfordul az is, hogy a gyerek olyan kérdést tesz fel, ami váratlan ugyan, de előre viszi a munkánkat. Bár a módszertan jó dolog, nem szabad mindig ahhoz ragaszkodni, az voltaképpen egy vezérfonál, amiktől olykor el lehet, sőt el kell térni. Annak alapján, hogy milyen osztállyal találkozunk, számtalan szempont van, hogy mit, hogyan és mikor tanítsunk.

Szerencsésnek mondhatom magam, hogy hatéves koruktól huszonkét-huszonhárom éves korukig tanítottam fiatalokat. A zeneiskolai tanításon kívül helyettesítettem általános iskolában is, ahol szintén sok mindent tapasztaltam, amit föl tudtam használni a későbbiek során. A lakótelepi iskolákban láttam, hogy a szülők nemigen tudtak foglalkozni a gyerekekkel, az énekórákon mégis meg kellett ismertetnem velük a klasszikus zenét és az ahhoz kapcsolódó ismereteket, és ez nem volt könnyűnek mondható. A tanárképző főiskolán egy évig helyettesítettem Erős Istvánné Haincz Erzsébetet a leendő énektanárok oktatásában, és ami a leglényegesebb volt, Delley Józsefné Halama Piroska helyett én tartottam a szolfézs módszertan órákat a hallgatóknak két különböző évben, amikor a kislányai születtek, így a módszertan és a gyakorlati tanítás együtt volt a kezemben. Ezek is szép időszakai az életemnek.

A hátrányos helyzetű gyerekekkel való foglalkozás szintén része a pályádnak.

Két évig foglalkoztam dadogó gyerekek beszédjavításával dr. Vekerdy Zsuzsanna logopédus kérésére, az iránta érzett szeretetből és tiszteletből. Nagyon érdekelt ez a terület is, és aminek csak lehetett, utána olvastam és próbáltam eredményt elérni a gyerekekkel, rájönni, hogyan tudják könnyebben elindítani a beszédet. Ha énekelnek, nem dadognak, legalábbis sokaknál így van ez. Fontos volt, hogy mozgással indítsuk a beszédet és figyeljünk a helyes levegővételre. Ha segített a karjával, a kezével, és nyugodtan indította a beszédet, már jó úton haladtunk. Voltak kevésbé súlyos és súlyosabb – tónusos és klónusos – dadogók. Az utóbbiaknál jó eredményt lehetett elérni az említett

módszerekkel. Voltak, akiknél időszakos javulás történt, és voltak olyanok is, akiknél már egy fél év után érezni lehetett a változást. Aki tudott figyelni arra, hogy mozgással és nyugodtabban indítsa a beszédet, annál érzékelhető volt a fejlődés.

Szintén két évig foglalkoztam állami gondozott fiúkkal a zeneiskolában. Egy fiatal testnevelő tanár kolléga ötlete volt, hogy ha ezeket a gyerekeket sporttal és zenével is neveljük, talán sikerül jobb eredményt elérnünk, mint ami az intézet megszokott keretein belül elérhető. Az akkori igazgatóm, Stanics Béla lehetővé tette, hogy heti két órában foglalkozzunk velük. Előfordult, hogy harmincan is voltak egy órán a felső tagozatos fiúk. Kihívásnak tekintettem ezt a munkát, hiszen egészen másképp kellett foglalkoznom velük, mint a többiekkel, sőt egy csoporton belül is legalább öt-hatféle módszert alkalmaztam. Tudomásul kellett vennem, hogy ezek a gyerekek bizonyos szempontból hasonlóak a többihez, de sok mindenben különböznek tőlük. A legfontosabb, hogy mindegyikükhöz eljusson valami abból, amivel foglalkozunk. Volt köztük, aki verseket írt, neki vettem füzetet és tollat, ceruzát, amiért nagyon hálás volt. Kérte, hogy zenésítsük meg a verseket, így dallamot és kíséretet találtam ki, aminek nagyon örült. Sajnáltam ezt a kisfiút, mert érzékeny lelkű volt és nehéz lehetett neki az intézetben a sokszor agresszív gyerekek között, akik semmiféle szeretetet és szépséget nem kaptak otthon. Ő más volt, mint a többi, rá különösen jó hatással voltak ezek a foglalkozások. Később elkerült Szegedről, így nem követhettem nyomon a sorsát, pedig szerettem volna tudni, hogyan alakult az élete. Az ilyen munka ma is nagy kihívás az intézetben tanító tanárok számára.

Milyen anyagot tanítottál nekik?

Először is meg kellett ismernem őket valamennyire, sokat beszélgettünk. Aztán Mozart *Kis éji zenéjét* és más dallamos, könnyebben befogadható műveket hallgattunk, zongoráztam is nekik olyan darabokat, amelyekről úgy gondoltam, hogy közel áll hozzájuk. Megengedtem, hogy odajöjjenek a hangszerhez és kipróbálják, ütőhangszereket adtam a kezükbe, triangulumot, kisdobot. Képi anyaggal kapcsoltam össze a tanítást. A magyar népdalkincs szépségéről is próbáltam beszélgetni velük, fölvételeket hallgattuk, de ez kevésbé vált be náluk. Sokkal inkább a hangszeres zene volt az, amit szívesen hallgattak. „Figyeld meg, mennyire szép ez! Mit gondolsz, miért szép? Számodra mit jelent az, hogy szép? Tudod-e követni a dallamot?” – ilyen szempontok szerint gondolkodtunk a zenéről. Néha fölrajzoltam nekik a dallam menetét egy görbe vagy egyenes vonallal, hogy érzékeltessem, mikor és merre mozdul el.

Hangszeres kollégákat hívtam be, hogy a hangszerek hangját is hallják a gyerekek, és meg tudják különböztetni őket. A szolmizációt is próbáltam megismertetni velük egy kicsit, az említett kollégával közösen vettünk nekik hangjegyfüzeteket. De leginkább az volt a célom, hogy a hangzó anyag legyen hatással rájuk, és a lelkivilágukat a szépség és a jóság felé fordítsa. Nem is a tanítás, inkább a ráhatás volt fontos. Voltak, akiknél ez sikerült, és nagyon szerettek beszélgetni. Érdekes volt megfigyelni közben a személyiségüket, hogy ki az, aki igényli a beszélgetést, és ki az, aki egy szót sem szól. Kollégámmal együtt nagyon szerettük volna, hogy jobb emberek legyenek ezek a nehéz körülmények között élő gyerekek.

Visszatérve a zeneiskolai tanításra: pályád során érzékeltél-e változást a gyerekeket és a szakmát illetően?

Igen, mindenképpen. Fiatal korban, amikor az ember nagy hivatástudattal és lendülettel kezdi a pályát, azt hiszem, mindenkiben van egyfajta egészséges várakozás önmagával és a tanítványaival szemben, hogy mit fognak elérni. Kezdetben a gimnazista gyerekekkel könnyebben tudtam kapcsolatot teremteni, mint a kicsikkel. Valószínűleg azért, mert ők korban közelebb álltak hozzám, és a kicsikhez még nem volt meg a kellő tapasztalatom. Számtalan kifejezés van például, amiről nem is gondoljuk, hogy az a gyerek számára nem ugyanolyan jelentéssel bír, mint a mi számunkra. És ha erre nem hívják fel a figyelmét egy fiatal tanárnak, akkor nem biztos, hogy magától rájön. Mit jelent az, hogy magasabb és mélyebb hang, fölfelé és lefelé, vonal és vonalköz? Számtalan más kifejezés is van még, aminek az értelmével a gyerek nincs egészen tisztában, de a tanár idővel rájön erre. Kezdetből fogva tudtam, hogy egy-egy lényeges dolgot sokféleképpen kell elmagyaráznom ahhoz, hogy a csoportos órákon a különböző gondolkodású gyerekek megértsék. Természetesen a tapasztalat rengeteget számít a tanári pályán is, de ha a tanár érdeklődése, szorgalma és felkészültsége megvan, jól taníthat már fiatal korban is. Ha kérdése van, érdemes segítséget kérnie tapasztaltabb tanártól, amit mi is megtettünk kezdőként. Gyakran gondolkodom azon, hogy ma mennyiben kell másképp tanítani, mint ahogy én tanítottam. Az interneten, így a *Parlandó*-ban is olvasok az oktatás különböző lehetőségeiről és az új módszerekről. Tény, hogy ma bizonyos szempontból másképp kell tanítani, s úgy gondolom, ehhez a technikai felkészültség és a digitális eszközök ismerete is szükséges.

Dr. Mórícné Kolláth Márta portréja

Különösen a szolfézs és a zeneelmélet tanításában fontos, hogy valamiféle változás történjen, és mivel a gyerekek hozzá vannak szokva a képi világhoz, lényeges, hogy a modern technika és a hagyományos tanítási módszerek ötvözete jöjjön létre. Ahogyan a Kodály-módszerből minden ország annyit vesz át, amennyi az adott népnek hasznos, a mai oktatásban szerintem annyit szabad átvenni az új dolgokból, amennyi hasznára van a tanárnak és a gyereknek, tehát amennyi a mai kornak megfelel. A helyes arányokat megtalálva érdemes ötvözni a hagyományos és az új módszereket. Látom, hogy a *Parlandóban* sok írás jelenik meg erről is, és akit érdekel, tájékozódhat mindarról, amit a saját tanításában, a saját egyéniségével, módszereivel és tudásával fel tud használni. Sok függ attól is, hogy az azonos osztályú csoportokba milyen képességű és érdeklődésű gyerekek járnak. Ha eltervezek valamit egy órára, ahhoz lehet ragaszkodni, de ha szükséges, el kell térni tőle. A cél mindig az, hogy a ránk bízott gyerekközösség zenei fejlődését – és nem csak a zeneit, mert a zenével együtt a személyiségfejlődést is segíteni tudjuk –, a számukra legmegfelelőbb eszközökkel értsük el. Azt tartjuk szem előtt, hogy amit tanítunk és teszünk, hasznos legyen az adott csoportnak. A zenei nevelés különösen alkalmas arra, hogy hatással legyünk a gyerekekre, és a személyiségüket építsük. A hangszeres óra intimebb jellegű, a csoportos órán viszont vannak olyan lehetőségek, amelyek nem adóttak egy hangszeres foglalkozáson. Fontos, hogy az óra mindig érdekes legyen, és mindig tanuljon belőle valamit a gyerek is, a tanár is. A zenetanításban az a leglényegesebb, hogy úgy gondoljanak vissza a gyerekek ezekre az évekre, hogy jó volt zeneiskolába járni, jó volt ahhoz a tanárhoz járni. Persze nagyon sok múlik azon, hogy a tanár személyisége és a gyereké mennyire találkozik. Még a legjobb tanár sem tud minden gyerekkel eredményt elérni. Olykor hasznos, ha növendéket cserél egy másik kollégával. A tanárjelölteknek is azt mondtam, hogy a gyerekekre nézve jusson eszükbe, hogy

felnőttként hogyan fognak visszagondolni ránk. Hogy felnőttként érzi-e majd a gyermek, hogy nem volt hiábavaló zeneiskolába járni, hanem hasznos volt a számára, több lett általa, jól érezte magát ott, szívesen gondol vissza azokra az évekre. Azt hiszem, mindent ennek kell alárendelni, ez a legfontosabb. És nemcsak a zenéről van szó, hiszen a zene olyannyira összefügg a többi művészeti ággal! Ezért is fontos beépíteni a tanításba az összművészetet, főleg a nagyobbaknál.

Úgy látom, a mai oktatásban rengeteg felesleges dolog van, ami elveszi a tanárok idejét és energiáját, így kevesebb jut magára a tanításra és a gyerekekre. Az adminisztráció és a különböző szintek elérése nagy elvárásokat támaszt velük szemben, ugyanakkor a lényeg gyakran elsikkad. Nekünk sokat jelentett, amikor elmentünk az ország főbb zenei intézményeibe órákat látogatni, és tapasztalatot gyűjthettünk az alsó- közép- és felsőfokú oktatásról. Jártunk Budapesten, Pécsen, Debrecenben, Miskolcon, Békéscsabán, Kecskeméten. Az ember a gyakorlatból tanul a legtöbbet, és jó tanárok óráit látva tudja leszűrni és a saját személyiségére szabni, amit később felhasznál. Hiszen a tanításban, és főleg a zenetanításban nagy szerepe van a tanár egyéniségének. A csoportos oktatásnál nagyon sok szempont határoz meg egy órát. Szolfézsórát például nem lehet ülve tartani, csak ha áll vagy mozog az ember, ott van a gyerekek között. Sokat számít, hogy a tanár milyen tempóban tartja az órát, mennyire tud a hangjával bánni – ezek mind a szakmai tudáson kívüli szempontok, amelyek a tanár egyéniségéből fakadnak. Hogy hogyan mozog, mennyire tud empatikus lenni, meglátja-e a gyereken, ha fáradt, ha valami gondja van, ha másképp viselkedik, mint általában. Ezeket az ember akkor veszi észre, ha van alkalma látni különböző egyéniségű tanárokat különböző iskolákban. Mert az egyetemen lényegében ugyanazt tanulják a diákok, ezért lenne fontos, hogy később sokféle órát lássanak. Ez többet érne, mint az elméleti oktatás, vagy az olyan tevékenységek, amelyeknek nem sok értelmük van. Mert ami egy gyereket vagy tanárt túlfáraszt és értelmetlen, azt nem lenne szabad elvárni. Csak azt, ami előre visz, és örömet jelent a számukra. Mert a zenélés öröme a legfontosabb!

Köszönöm a beszélgetést, és még sok szép, emlékezetes pillanatot kívánok az életedben!

Péterffy Gabriella

a Király König Péter Zenei Alapfokú Művészeti Iskola zongoratanára